

יום	יום להדרש	יום מוהר"ן	ליקוטי ח"א	ליקוטי ח"ב	משנה ברורה ח"ג	השפכות הנפש	שולחן ערוך יתכן משפט
שבת	כ"ה	כ"ה	כ"ה	כ"ה	חורג	מ"ט נ'	ש"מ: ב-ג
א	כ"ו	כ"ו	כ"ו	כ"ו	קמט	נ"א נ"ב	ש"מ: ד-ה
ב	כ"ז	כ"ז	כ"ז	כ"ז	קמט	נ"ג נ"ד	ש"מ: ו-ז
ג	כ"ח	כ"ח	כ"ח	כ"ח	קנ	נ"ה נ"ו	ש"מ: ח-ט
ד	כ"ט	כ"ט	כ"ט	כ"ט	קנ	נ"ז נ"ח	ש"מ: י-יא
ה	ל'	כ"ה	כ"ה	כ"ה	קנא	נ"ט ס'	ש"מ: יב-יג
ו	א'	כ"ה	כ"ה	כ"ה	חורג	ס"א ס"ב	ש"מ: יד-טו

בקרני אור



יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

481 | פרשת ראה | כ"ה אב תשפ"ו

דבר המערכת

הלב מתנשא ומתרומם לקראת חודש הרחמים והסליחות, **שבת מברכין אלול**, חודש ה'ימין פשוטה' באהבת חסד. כל אחד מבקש רוצה ומייחל לשוב ולהתחדש בעבודת ה', הלבבות הומים לקראת ה'ראש שנה שלו' העולה על הכל, וכולנו תפילה שאכן נזכה לכך בשלום ובשלווה בשמחה ובטוב לבב.

אבל מאידך, הלבבות שסועים כל כך בימים טרופים אלו, כאשר משנא ה' נשאו ראש וגוזרים גזרות מרות על כל לומדי התורה ושומרי האמונה בארה"ק, ובין השאר שלא יוכלו ליסע על מקום ציונו הקדוש על ימי ראש השנה הק'. מי ישער את צער השכינה וצער הצדיק וגודל ההפסד לכל ישראל מהעדרו של יחידי מקיבוץ קדוש זה, כ"ש כאשר הצרה מקיפה אלפים מאנשי שלומנו שלבם יוצא מדאגה על מניעה עצומה זו.

אולם חובתינו להתחזק ולהאמין שהכל לטובה, ושום נצעק ונייחל ונעשה את המוטל עלינו יתהפכו כל אלו לטובה מופלאה. וכדברי רבי נתן: "בכל שנה ושנה מתחדש הכל לגמרי, ובדאי יגמור ה' יתברך והצדיקים מה שהתחילו. ואם עובר עלינו מה שעובר בכלל ובפרט, והסטרא אחרא והבעל דבר מתפשט לאורך ולרוחב בכל פעם, אף על פי כן ה' יתברך עוזר לנו בכל יום, ובפרט בכל שנה, שאנו מקבלים קדושת ראש השנה כו' **ונגמר בכל שנה תיקונים חדשים לכל אחד באופן שיוכל כל אחד להתחדש לטובה תמיד**, ובלבד שיאמין בהאמת שה' יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, ובפרט בכל שנה ושנה, עד סוף כל סוף יהיה נגמר התיקון בשלמות" (ליקוטי הלכות, ספר תורה ד, ח).

אפילו חרב חדה מונחת על צוארו של אדם אל יתיאש מן הרחמים. חובתינו להתאמץ בכלי זיינו של משיח ביתר שאת בתמימות ובהשלכת השכל, להרבות בתפילות וזעקות לביטול רוע הגזירה, ואנו מאמינים ש'לית רעותא טבא דאתאביד' ובדאי יעשו הדברים רושם למעלה להתגלות כבוד ה' מהרה עלינו ועל כל ישראל, בביטול מלכות הרשעה ובהתכונן מלכות ה' יתברך בעולם בפאר וכבוד.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

והנה ימי המשפט והדין הגדול של ראש השנה ממשמשינו ובאין, וכבר ברכו ראש חדש אלול, וצריכין לרעד ולפחד מאד ממשפט הזה שצוגע לחיים נצחיים, ואי אפשר לשחד בממון ולפיס בדברים.

(עלים לתרופה)

בדרך התשובה

אבל עלינו לזכור שאת העצה הזאת נתן לנו צדיק האמת שגבוה לאין שיעור וערך מדעתינו, ואסור לנו לערב את שיקול העדר-דעתנו ולזלזל בדרך עצומה וגבוהה ונפלאה זו המגעת עד למעלה למעלה.

חז"ל הזהירונו (אבות ב-א') "והו' זהיר במצוה קלה כבחמורה, שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות", לעולם אינך יודע מה הנך יכול להרוויח ממצוה שנדמית לך לקלה ופחותה. ובפרשתנו אנו לומדים יתירה מזו, על הפסוק "שמור ושמעת את כל הדברים האלה אשר אנכי מצווך למען ייטב לך ולבניך אחריו עד עולם" מביא רש"י בשם חז"ל: **"שתהא חביבה עליך מצוה קלה כמצוה חמורה"**. כלומר, לא רק שלא תזלזל במצוה קלה, אלא עליך לשמוח ולחבב את אותו דבר קל שביכולתך לעשות כמו באם היית מצליח לעשות את המצוה החמורה. וכל כך למה, כי אף שנדמה לך שזה דבר קל ואתה חש אולי לזלזל בערכה לעומת מה שהיית מצפה מעצמך, אבל זכור היטב שבאותו דבר קל אפשר שיהא תלוי כל דרך התשובה שלך.

רבי נתן מביא (בשיחות הר"ן, קפ"ה): "וכל ההנהגות שצויה, אפילו ההנהגות שהיו נראים כדברים פשוטים, לא היתה שום הנהגה על פי פשוט, כי היה לו ז"ל בזה כמה וכמה סודות נסתרות ונוראות מאד, אבל לנו לא גילה שום דבר, רק ציוה לעשות הדבר בפשיטות והוא עשה בזה מה שעשה. ואמר בפירוש בזה הלשון 'כל הנהגה והנהגה שאני מצווה לעשות הוא סגולה ותיקון ומועיל על מה שעבר ועל העתיד ולאחר ההסתלקות של האדם ולימות המשיח ולתחיית המתים ולעתיד לבוא'".

כך צריכה להיות גישתנו לקיום העצה הנוראה של "ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיוכל", אין זה סתם עידוד ולא חיזוק בעלמא, אלא גילוי אלוקי הפותח שערי התשובה לרחוק ביותר. אם אתה חוטף את אותו מעט הנדמה אצלך לעלוב וחסר שוויות - מתוך רצון לקיים עצת צדיק - הרי זה מקשר אותך לנקודה העליונה ביותר ולכח העליון ביותר שביאך לבסוף לתשובה שלימה.

המשך בעמוד ד'

מצפוני לבו מייסרים אותו כסדר; היכן הם העבודות העצומות שרבינו הקדוש ציווה עליהם?! היכן הם ההשגות העצומות בתורה ועבודה?! הוא מוצא את עצמו תמיד נגרר מאחור בכמה עשיות עלובות של מעט תורה ותפילה, ללא שום השיגים מופלאים. הכל שפל ודל, כמעט לצאת ידי חובתו. המציאות הזאת משפילה את רוחו, אין לו חיות לקום ולעשות בעבודת ה' הקלושה שלו, מה כבר ירוויח מפרוטות שחוקות אלו...

עומדים אנו בפרוס ימי התשובה של קדושת 'אלול', זמני התשובה המופלאים, שומה עלינו להאזין היטב לדבריו של הצדיק מקים עולה של תשובה, על הדרך האמיתית לתשובה.

וכך מלמדנו רבינו הקדוש ברמזי כוונת אלול ודרך התשובה (בליקוטי מוהר"ן ח"א תורה ו, עיי"ש בהרחבה): "מי שרוצה לילך בדרכי התשובה, צריך לחגור מתניו שיתחזק עצמו בדרכי ה' תמיד, בין בעליה בין בירידה. היינו, בין שיזכה לאיזו עליה, אף על פי כן אל יעמוד שם ולא יסתפק עצמו בזה, רק צריך לידע ולהאמין שהוא צריך ללכת יותר ויותר. וכן להיפך, שאפילו אם יפול ח"ו למקום שיפול, אפילו בשאלו תחתיות, גם כן אל יתיאש עצמו לעולם, ותמיד יחפש ויבקש את השם יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיוכל".

זה נכון שצריך שאיפות, ולא סתם שאיפות אלא שאיפות גדולות מאד. אבל יחד עם זה, צריך ליהרהר מאד שלא לזלזל בעתות ירידה באותה עבודת ה' קלושה וחלשה שביכולתו לעשות. זוהי הוראת התשובה: "ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיוכל".

וכשנדקדק בדברים נראה, שאין זו רק נחמה פורתא של 'בין כך אין לך מה להפסיד, ומה אכפת לך לפחות להרוויח את אותו מעט שביכולתך לעשות', אלא זהו דרך התשובה: **כך זוכים לתשובה!** מי שמתחזק על אף הבזיון שבדבר על שאין ביכולתו לעשות הרבה, ואף על פי כן חוטף אתו מעט שביכולתו לעשות, הרי זה מעורר רחמים עצומים למעלה [הנמשכים משם ס"ג, ראה שם] וסוללים עבורו את הדרך לזכות לתשובה שלימה.

אמנם זה רחוק מדעתינו, לפי הבנתנו צריך הבא לשוב לקבל על עצמו תעצומות של תשובה שלימה, ואין יתכן שחטיפת מעט הטוב הזה יביא אותו לתשובה שלימה.

לתגובות והערות
3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"נ 6:55 • נין החמה 5:55 • מוזק"ש 8:31
צאת השבת 8:09 • צאה"ש לר"ת 8:47

“בזה תלוי כל היהדות!”

וזה לשונו: “ואם לא פעלתי כי אם מה שהודעתי לכם שאין שום יאוש בעולם, דיינו. ותדע שכן הוא האמת לאמתו בכל אדם ובכל זמן, ואם היה כל העולם יודעים זאת ומאמינים בזה באמת, כבר היה העולם מתוקן לגמרי! אך לה' הישועה שברבות הימים ידעו הכל זאת, וכל מה ששמענו וכו'. אך טוב להודות לה' שאנו יודעים מזה, ועוד ועוד ועוד וכו', וכו', במה נקדם ה' וכו'. הנסתרות לה' אלהינו והגלות לנו ולבנינו עד עולם” (עלים לתרופה, מכתב מיום ערב יום הכיפורים תקצ”ט).

וכל אריכות הגלות, הוא בעיקר מחמת שאין שוקדים על דלתי הצדיק ללמוד ממנו את הבקיות איך להתחזק תמיד. [כי אילו היו אכן בקיאים בזה, היו מתחזקים באמת כנ”ל וממילא היינו נגאלים].

וכלשון מוהרנ”ת בליקוטי הלכות: “בחינת בקיאות הנ”ל לענין דרכי עבודת ה' הוא עמוק מאד. ואף על פי שבאמת העיקר הוא פשיטות ותמימות, אבל זה הפשיטות והתמימות בעצמו לזכות להכניס זאת בלב בני אדם הוא עמוק ונפלא מאד. בפרט להיות בקי בהלכה הנ”ל, דהיינו להיות בקי ברצוא ושוב, בקי בעייל ונפיק, דהיינו בחינת 'אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך', דהיינו שיוכל להחזיק את עצמו תמיד בכל מקום שהוא, אפילו בשאול תחתיות ומתחתיו עד אין קץ ותכלית, זה הלימוד הוא נפלא מאד. וצריכין לשקוד הרבה על דלתי בית המדרש של אנשי אמת העוסקים בלימוד הזה עד שיוזכה לקיים זאת באמת. ועיקר אריכות הגלות הוא מחמת שאין משתדלין להתקרב לצדיקי אמת לקבל מהם בקיאות הזאת! (ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ה, יא).

יהי רצון שאכן נזכה לשקוד על דלתי רבינו הקדוש ותלמידו מוהרנ”ת, ללמוד מהם דרכי ההתחזקות באמת, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, אמן.

”והזהיר רבינו ז”ל מאד לילך עם התורה הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולכל יאבד עולמו לגמרי ח”ו. כי רוב בני אדם שרחוקים מהשם יתברך, עיקר ריחוקם הוא מחמת מרה שחורה ועצבות, מחמת שנופלים בדעתם, מחמת שרואים בעצמם גודל קלקולם שקלקלו מעשיהם, כל אחד כפי מה שיודע בעצמו את נגעי לבבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים בדעתם, ורובן מייאשים עצמן לגמרי, ועל ידי זה אינם מתפללים בכוונה כלל, ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדיין. על כן צריך האדם להשכיל מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שבדעתו, ואף על פי שהוא מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זה, הנפילה שבדעתו, והעצבות והמרה שחורה שנופל עליו על ידי זה, הכל הוא רק מעשי בעל דבר, שמחליש דעתו כדי להפילו לגמרי, ח”ו. על כן צריכין להתחזק מאד לילך עם התורה הזאת לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקודות טובות וכו' כנ”ל. ועל ידי זה יחיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדיין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה', בבחינת אזמרה לאלקי בעודי כנ”ל, ועל ידי זה יזכה לשוב באמת אל ה' כנ”ל”.

הרי לנו עכ”פ מדבריו שעיקר הריחוק של רוב בני אדם מהשם יתברך, הוא מחמת חסרון ההתחזקות והשמחה.

ורק העדר וחסרון ידיעת תורת ההתחזקות, היא הגורמת לבני ישראל שעדיין יהיו רחוקים מהשם יתברך ולא יתקרבו אליו. ואילו היו יודעים את יסודות ההתחזקות באמת, היו כולם מתחילים מחדש בעבודת ה' ומחזקים מעמד על אף כל המעברים וההרפתקאות.

וכבר כתב מוהרנ”ת באחד ממכתביו, לשון נורא, שאילו היו יודעים ומאמינים באמת שאין שום יאוש בעולם כלל, כבר היה העולם מתוקן לגמרי!

אחר שביארנו במאמר הקודם עד כמה עסקו רבינו ומוהרנ”ת לגלות את 'תורת ההתחזקות' בעולם, נבאר השבוע בס”ד בקיצור נמרץ עד כמה חשובה ונחוצה ה'התחזקות'.

וזה החלי בס”ד:

הנה, 'תורת ההתחזקות' - המלמדת את האדם כיצד להחזיק מעמד ולא ליפול משום דבר - אינה רק טפיחת שכם של עידוד, המוסיפה שמחה ומצב-רוח, אלא היא יסוד גדול ועצום בעבודתנו, עד כדי כך שמוהרנ”ת מתבטא שכל היהדות תלויה בה.

וכלשונו באחד ממכתביו:

“כי באמת לא דבר ריק הוא להתחזק איך שהוא איך שהוא, כי זה העיקר, ובזה תלוי כל היהדות! כי הרבה נפשות מאד שקעו רחמנא ליצולן על ידי הייאוש שלהם, אשר לכל אחד נדמה שירידתו גרוע מכל העולם, וכיוצא במחשבות אלו. ואף על פי שהיו חכמים קצת, לא הועיל להם חכמתם, אדרבא, חכמתם קלקלה להם ביותר רחמנא ליצולן” (עלים לתרופה, מכתב מיום א' ראה תקצ”ג).

כי אכן, “הכל חפצים ליראה את שמך”, וכל יהודי-מאמין רוצה לסור מרע ולעשות את הטוב בעיני ה', אלא שמחמת ריבוי הירידות וההתרחקות, המכשולות והנפילות, העוברים על כל אחד ואחד - נופלים הרבה בני אדם מעבודתם, ונעצבים אל לבם, עד שמתייאשים לגמרי מלעלות במעלות והעולות בית א-ל.

וכבר כתב על כך מוהרנ”ת בליקוטי מוהר”ן בתורה רפ”ב - שם מזוהר רבינו שידון האדם את עצמו לכך זכות ויחפש ויבקש בעצמו נקודות טובות ויחיה וישמח עצמו בהם, ומוסיף וכותב שם מוהרנ”ת בסוגריים:

פניני התחזקות והתעוררות שנערכו ונעבדו מתוך איצרות שיהותיו של הגרי”מ שכטער שליט”א

שביבי אור

פניני פרק אבות

“דע מה למעלה ממך”

“על המאמר במסכת אבות [דע מה למעלה ממך עין ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים] מובא בשם הבעל שם טוב כי מרומזות כאן שלוש תקופות בעם ישראל: “עין רואה” מרמזת לתקופת הנביאים, שראו בעיניהם מחזות אלקים. “אוזן שומעת” היא התקופה המאוחרת יותר, תקופת רוח הקודש ובת קול. וכעת נשארה לנו רק הבחינה של “וכל מעשיך בספר נכתבים”, היינו כל ההשארה והחיות דקדושה הם מלימוד ועיון בספרים הקדושים. וזה תפקידנו כהיום להדבק בספרים הקדושים, בתורה ובתפילה ובכתבי הצדיקים הקדושים ומהם ניקח לעבוד את השם ולהלחם בסטרא אחרא החפיצה לעקור אותנו מעץ החיים ח”ו.”

(אוסף מכתבים)

“עין רואה ואוזן שומעת”

כדאי להביא לשון פלא של התולדות (פרשת בראשית) על ענין הראיה המזככת של הצדיקים [גם אם אינו שייך כ”כ לעניינינו]: שמעתי ממורי זלה”ה ביאור משנה (אבות פ”ב) “עין רואה ואוזן שומעת”, ואמר: עין מצד שהוא עין הוא דבר גדול כזה שהיה ראוי לראות בו מסוף העולם ועד סופו. וכן האוזן הוא דבר-חכמה גדול ונעלה כזה, שמכוחם ראויים לשמוע הכרוזין של מעלה. אלא שעווננו מבדילים, מצד שהנשמה בגלות היצה”ר, וג' קליפות של ערלה המסבבין הראיה והשמיעה. וצריך שישבית הקליפות. ואז יוכל לראות מסוף העולם ועד סופו ויוכל לשמוע כרוזין של מעלה. ומסיים התולדות בלשון מבהיל: “ומורי זלה”ה יוכיח [אם אינכם מאמינים בזה - הבעש”ט הקדוש יוכיח] שראה מרחוק ושמוע הכרוזין כאשר נתבאר לאמתו, וזכה לזה בעבור שעקר את הקליפות מגופו.”

(דרך כוכב, תורה א')

“אל תפרוש מן הציבור”

אנו עם ישראל כולנו קומה אחת וביניהם ראשי בני ישראל. וכאשר האחד מיטיב עם חבריו ומרבה את אהבתו לישראל חבריו, מתרבה גם יהדותו (מזווערס מער איד). כפי מה שמקיימים יותר את המצווה של “ואהבת לרעך כמוך” כן מתרבה גם יהדותו של האוהב יותר ויותר, פשוטו כמשמעו!

ויתכן שזה הקשר בין דברי התנא במשנה (אבות ב”ה) “אל תפרוש מן הציבור - ואל תאמין בעצמך עד יום מותך”, כי היות ואי אפשר להיות בטוח בעצמו עד יום מותו, מחמת פיתויי היצר כל עוד הוא חי על פני האדמה, לכן מקדים לנו התנא “אל תפרוש מן הציבור” - כי כשתהיה מחובר ומקושר עם כלל הציבור לא יוכל הבע”ד לדחות אותך ולהרחיק מהבורא ית'. (ליקוטי ביאורים תורה ד')

“דע מה למעלה ממך”

מובא מהבעש”ט על המשנה (אבות פ”ב משנה א) “דע מה למעלה ממך” ומבאר “דע מה למעלה”, אם אתה רוצה לדעת את גדולתך למעלה, ‘ממך’, היינו שתראה ממך מעצמך, ממה שהיצר מתגבר עליך יותר זה סימן על גדולתך למעלה, בבחי' “כל הגדול מחבירו יצרו גדול” (סוכה נב ע”א), ואם רואה אדם שיש לו התגברות לאהבות זרות, לאהבות נפולות, ידע מזה שיש לו כח נפלא לזכות לאהבת בוראו ולאהבת התורה והצדיקים באופן נפלא. וכן אם יש לאדם גאווה גדולה, זה סימן שיש בכוחו להמליך את השי”ת ולהגדיל כבודו יתברך בעולם יותר מחבירו שלקוי פחות במדה זו, וכן כל אחד לפי בחינתו. וזה “דע מה למעלה - ממך”.

(אוסף מכתבים, מכתב ק”ב)



אייער מיט צוויבל

מנהג אכילת בצל וביצה

מנהג קדום בבתי ישראל לאכול בסעודות צפרא דשבתא מאכל איי מיט צוויבל, וכבר נזכר מאכל זה במסכת שבת (ט). 'אין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום'. ונאמרו בספרי חסידות טעמים רבים על פי סודם של דברים, ומובא בשם הר"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע א"ה שהקב"ה אמר על הוצאות שבת 'לו עלי והאמינו בי ואני פורע' ובצלים בלשון אשכנז הוא באצאל", ולכן אוכלים בצלים לרמז שהש"ת יפרע החוב של שבת (אמרי צבי לקוטי תורה דף לח).

מנהג אכילת ביצה

והנה אף כי ידוע שאמר רבינו הקדוש בשם הבעל שם טוב הקדוש שאין לאכול בצלים חיים כלל אפילו עם שמן ואפילו על ידי תערובת גם בשבת משום סכנה, כמובא בשיחות הר"ן (סי' רסה). אפשר לקיים מנהג אייער מיט צוויבל בבצלים מבושלים, או בעלי בצלים ירוקים, וכך נוהגים רבים מקרב אנ"ש. ושמעתי שהגה"ח רבי לוי יצחק בענדער ז"ל היה מקפיד מאוד לאכול ביצה בסעודת שבת בבוקר, וגם כשהיה נוסע מביתו היה דואג שיהיה לו ביצה לסעודת שבת, אך לא היה אוכל עם שומן ומלח ובצל.

ובספר אמרי פנחס (החדש ח"ב שער השבת אות יד) מובא בשם הר"ק רבי דוד'ל מלעלוב זי"ע א"ה שאמר בשם הר"ק רבי פנחס מקארץ זי"ע שאילו ידעו ישראל את מעלת מאכל ביצים ובצל בשבת קודש היו משלמים גאלדענע רענדל עבור הביצה.

והפרי מגדים (סי' רצ א"א סק"א) מביא בשם השי"י **כנסת הגדולה** (סי' רפח מה"ט אות ח) טעם על אכילת ביצים בשבת, משום שביצים היא מאכל אבלים ובשבת הסתלק משה רבינו. ויש להעיר דלפי טעם זה ראוי לאכול בסעודה שלישית שאז נסתלק משה (וכבר העיר כן בליקוטי מהרי"ח), וכן היה ראוי לאכול שלם כמנהג אבלים. ואפשר לומר הטעם שאוכלים את זה בסעודת הבוקר, לפי שביצה קלופה ובצל קלון שעבר עליהם לילה יש סכנה לאכלם, ואוכלים אותם בבוקר להורות שלא נשתיר מאכל זה מאתמול ועשאוהו במיוחד לכבוד היום דוקא. לאחר זמן שמעתי מהרה"ח רבי אברהם יארבלום שליט"א ששמע טעם זה מהגרש"א ז"ל.

הכנת המאכל כרוך בט' איסורי שבת

נבאר כאן על מה צריכים להיזהר בהכנת האי מיט צוויבל, כי מי שאינו יודע הלכות שבת עלול להיכשל בכמה וכמה איסורים בשעת הכנת המאכל, כי הכנת המאכל כרוך בתשעה איסורי שבת החמורים: **בורר**, **מוחק**, **מוקצה**, **טוחן**, **מעבד**, **לש**, **מבשל**, **ממרח**, **בונה**. וידוע על כמה צדיקים וביניהם מהרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ומהרה"ק מצאנז זי"ע שהיו נוהגים להכין בעצמם המאכל, ואחד מהטעמים היא כדי שלא יכשלו באיסורי שבת החמורים (זמירות תהילות אליעזר עמו' תשל"ט).

איסור בורר

בשעת הכנת המאכל יש להיזהר מאיסור

בורר בכמה אופנים; יש להיזהר שלא לקלוף הביצה או הבצל וכן שלא להדיח עלי הבצל רק סמוך לסעודה, דהיינו חצי שעה סמוך לסעודה, או בסעודה גדולה לפי הזמן הנצרך להכין לכמות הנצרכת לפי מספר המשתתפים בסעודה. וכפי שנפסק **בשולחן ערוך** (ססי' שכא בהגה) שאין לקלוף קליפות רק סמוך לסעודה.

כמו כן יש להיזהר שאם נפל מהקליפות לתוך המאכל תוך כדי ההכנות, שלא להוציא את הקליפה מתוך המאכל שבוה הוא בורר פסולת מתוך אוכל. רק יש להוציא את הקליפה עם עוד בצל או ביצה. וכן אם אירע שמצא טיפת דם על הביצה יש להיזהר שלא להוציא את החלק שיש עליו הטיפת דם לבד, דכיון שזה אסור באכילה הרי זה כבורר פסולת מתוך אוכל.

איסור מוחק

כשפותחים את הביצה יש להיזהר שלא לשבר את הקליפה במקום אותיות או ציור, שבזמננו יש בדרך כלל כיתובי אותיות ומספרים על קליפת הביצים. אך על הרוב נמחק הדיו מעל הביצה בשעת הבישול, ומכל מקום יש לשים לב לזה.

איסור מוקצה

קליפות הביצה והבצלים הם מוקצים, ולכן יש להיזהר שלא לשחק עם הקליפות לאחר שהניחו מידיו, ואם קולף הביצים והבצלים ליד פח אשפה עדיף שישליך את הקליפות מידי ויחזיק לתוך האשפה. אך אם קולף על השולחן יכול לקלוף על השולחן ואחר כך לשים הקליפות בפח כדין גרף של רעי. ויותר טוב שאם קולף על השולחן יניח הקליפות לתוך צלחת רב פעמי, או לתוך צלחת חד פעמי שיש בה דבר היתר, ולשפוך אחר כך הצלחת לתוך האשפה שהוא כמטלטל מוקצה מן הצד לצורך דבר המותר (יעו"ס סי' שח סכ"ז).

איסור טוחן

מותר לחתוך את הביצה כרגיל בסכין לחתיכות דקות, שאין איסור טוחן במאכלים הראויים לאכילה כמות שהם ואינם גידולי קרקע. אך אסור לטחון ולרסק את הביצה בכלי המיעוד לטחינה כמו רי"ב אייז"ן וכדומה משום שהיא דרך חול (סי' שכא ס"ט ז).

אמנם בבצלים שהם גידולי קרקע יש בחיתוכם משום איסור טוחן, ויש בזה ג' פתרונות: א. שיטת הרמ"א (שם ס"ט) שאין איסור טוחן סמוך לסעודה, וכיון שממילא צריכים להכין הבצלים סמוך לסעודה משום איסור בורר הנ"ל, ממילא אין לחוש לאיסור טוחן. אך המשנה ברורה (סקמ"ה) כתב שיש המפקקים על היתר זה. ב. אם חותכים לחתיכות גדולות קצת אין חשש טוחן (משני"ב שם) והיינו שמתוך יותר גדול מהדרג הרגיל (חזו"א סי' נז ד"ה והנה וע"ע ביאור ד"ה המתחן). ג. כאשר חותכים בשינוי גדול, הן בצורת אחיזת הסכין והן בצורת הקערה שחותך בה אין חשש טוחן (שם ס"ח).

למשעה רבים סומכים להקל על פסק הרמ"א

סימנים לביצה טהורה

שיש לחוש אולי בא ממורכב מעוף טמא.

ביצה עם חלבון בלבד

אפשר למצוא ביצה רק עם חלבון בלי שום חלמון, וכתב הפרי חדש (שם סק"ה) בשם הרי"ק ששמעשה כזה בא לידו והטריף מחשש שאין בזה סימן טהרה, אבל בספר שער השמים (מאמר ה) כתב דכשתרגולת עומדת מלהטיל ביצים אזי הביצה האחרונה היא קטנה מאוד ואין לה רק חלבון לבד. ועל פי זה פסק הבן איש חי (ש"ב בה"ב ח) שאם הביצה קטנה ביותר ונמצאת בלול התרגולים בבית ישראל מותרת, אבל אם אינה קטנה מאוד אלא רק קטנה מעט מחברותיה אין להתיר, ואם הביאה גוי ולא ידוע מאיפה אפילו קטנה מאוד אין להתיר.

ביצה עם שני חלמונים

ביצה שיש לה שני חלמונים אינו סימן טומאה וכשר, וכתב הפרי חדש (שם) שאם יש קרום המפסיק בין שני החלמונים יצאו מאותם הביצים אפרוחים תאומים ב' ראשים וד' רגלים אך לא תשלם להם בריאותם ולא יצאו חיים, ואם אין קרום ביניהם יולד אפרוח אחד בראש אחד ובד' רגלים. ויש אומרים שאם יש קרום ביניהם יולידו תאומים נפרדים. ובשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' סב) נשאל אם יש טיפת דם על חלמון אחד, האם גם השני נאסרה, וזה תלוי אם יולידו תאומים נפרדים רק אותה שיש בה הטיפת דם נאסרה, אבל אם יולידו מחוברים שניהם אסורים, ולמעשה צידד להחמיר אלא אם כן הביצים הן ספגא מארעא.

ביצה כר כר - חד חד

לפעמים יש שינויים בביצים הבאים לפנינו ודנו הפוסקים אם יש לחשוש שהם סימנים מביצים טמאים, כי כל הביצים הבאים כיום בחנויות הם 'כד חד', אבל לפעמים אין הביצה כל כך מעוגלת מצד אחד. ולמעשה כתבו הפוסקים שאין צריך שיהא ממש צד אחד מגולגלת וצד השני מחודדת, אלא כל יצד אחד הוא חד יותר מצד השני אפילו רק כחוט השערה כשר (שפ"ד סק"ו ודרכת סק"ד ה). אכן במקרה שימצא ממש 'כד כד' או 'חד' אין לאכול הביצה, והגם שהביצים שלנו באות מעופות טהורות, אם יש סימן טמא על הביצה כתב הפרי תואר (שם סק"ב)

ומחתכים גם חתיכות דקות, כפי שהעיד גם המשנה ברורה. אך בבצל מבושל בכל אופן אין חשש טוחן.

איסור מעבד

נפסק **בשולחן ערוך** (ס"ט) שאסור לשים מלח על ירקות משום איסור מעבד, ולכן אין לשים המלח על הבצל, אבל על הביצה מותר שאין מלח מועיל כל כך לעיבוד ביצים, וכל שכן שמותר לשים מלח לתוך שמן שמחליש כח המלח, וכן מותר לשים מלח על בצל מבושל. ולכן יש להיזהר לשים המלח על הביצה או השמן קודם שנותנים בצלים חיים לתוכו.

איסור לש

ביציקת השמן ובעירובו השמן יש להיזהר משום איסור לש, שעל ידי השמן מתדבקים ונתלים חלקי הביצה זה לזה, ופסק המשנה ברורה (שם ס"ק סח ושע"ז ס"ק פד) שאם אי אפשר להכין מערב שבת יש להקל להכין על ידי שינוי הן בנתינת השמן והן בשעת עירבוב, ומשמע שאם אפשר להכין אין להקל. אמנם אם חותכים לחתיכות גדולות קצת שמתפורר גם עם השמן יש להקל, ובאשל אברהם מבוטשאטש כתב שכל שאינו מפורר ממש כקמח ואינו נדבק ממש אין בזה משום לישא.

ואם שופכים את השמן ממש סמוך לאכילה יש בזה קולא יתירה, על פי מה שכתב הביאור הלכה (סי"ד ד"ה שמא יבוא) שבדבר הראוי

לאכילה מותר לעשות מעט מעט סמוך לאכילה.

ונראה עוד שאפשר ליתן ביצה שלמה לתוך כוס עם שמן ולרסק בתוך זה את הביצה, ואז אין חשש לישא כלל כי תיכף כשמתפורר הביצה היא נדבקת מעצמה, ואפשר לערב אחר כך גם הבצל שזה אינו מתדבק כל כך כמו הביצה.

איסור מבשל

אלו שנותנים את הביצה לתוך החמין מערב שבת צריכים להיזהר שלא להיכשל באיסור בישול, ולא יעירבו הביצה עם בצל חי ושמן ומלח בעוד שהיא יד סולדת, דדבר גוש מבשל גם בכלי שני. וכן לא ישטפו את הביצה החמה עם מים קרים משום בישול.

איסור ממרח

פסק הרמ"א (ססי' שכא) שהמחמיר שלא להחליק אוכל בשבת, בסוג מאכל שדרכו להחליק, תבוא עליו ברכה משום חשש איסור ממרח. וזה שייך גם במאכל איי מיט צוויבל שיש להימנע מלייפותה ולהחליקה משון חשש איסור ממרח.

איסור בונה

כתב בקיצור שולחן ערוך (סי' פ סעי' כה) איסור בונה שייך גם במאכל, כגון המדבק פירות ומשוה אותם שיהיו יפים, ולכן כשחותכים בצלים עם בצים יש ליזהר שלא להשוותם ולייפותם אלא יניחם כמו שהם. ע"כ.

רבי נחמן
טולטשינער (ז"ל)

התקדמות בעסק התרפסה

באותו חורף בריש חודש אדר כבר התחילו לראות את הפירות מהיגיעות והעבודות סביב עסק ההדפסה. הספרים כמעט שנגמרו, ור' נחמן שלח כמה עלים לדוגמא מהספרי קודש שמדפיס ועולה בעיר יאס לאוקראינה. השמחה של מוהרנ"ט וכל א"ש אינה ניתנת לתיאור, אשר לאחר שנים קשים כאלה יעלה בידם להדפיס שוב ספרי רבינו ז"ל.

ומעט מגודל השמחה יכולים לראות מהמכתב-קודש שכתב מוהרנ"ט לתלמידו הנאמן ר' אבאלע, ומבקש ממנו שיבוא לעזור עם מעות, וכאן המקום להעתיקו.

"לכו חזו מפעלות ה' פוק חזי גבורתא דמרך"

וז"ל המכתב: "ברוך השם יום ג' ראש חודש אדר א', תר"ג אומאן. ששון ושמחה ישיגו, אהובי ידידי הרבני הנגיד הותיק פרי צדיק וכו', מו"ה אברהם בער שיחי' עם כל יוצאי חלציו היקרים שיחי', ולידידי הרבני וכו' מו"ה אביילי ג', עם כל יוצאי חלציו שיחי'.

לכו חזו מפעלות ה' פוק חזי גבורתא דמרך, הלא למראה עיניכם יבא רצון פה עלה אחד לדוגמא מעסקינו, אשר שלח לנו ר' נחמן ממקומו [ה"ה העיר יאס במדינת רומניה, שם שהה אז רנ"ט לצורך ההדפסה] דרך קהילת בראד, ידאו עיניהם וישמחו לבבכם, ותהילה לא-ל האומנות עולה יפה ומהודר ומסודר ומתוקן כראוי, ימלא פי תהילת ה' אשר עד כה עזרנו, כן יזכנו לגמור ולחזור ולהתחיל ספרים אחרים ולסיימם, ויהיה לנו תמיד חלק בזכות הרבים לנצח.

"אחי ורעי, אל תתירשלו ואל תתמהמו"

והנה קיבלתי מכתב מר' נחמן הנ"ל וצווח ככרוכיאל לשלוח לו מעות תיכף, כי אם יקבל מעות כראוי יוכל לגמור בזריות גדול. על כן אחי ורעי באתי להודיעכם כל זאת, ולעורר אזניכם ולבבכם שתראו להשתדל כל אחד בכל כוחכם לשלוח לי מעות תיכף ומיד, ובפרט מהאנשים שהבטיחו לשלוח כאשר רשמתי לכם באגרת הקדום בהיותי אצלכם. ולמען השם יתברך לזרז מאד ואל יתמהמו כלל, כי האומנים אצים לאמר כל מעשיכם.

והנה בדעתי לנסוע באור היום לביתי, ולהתעכב בקהילה קדושה טעפליק על שבת קודש הבא עלינו לטובה, וקויתי שקודם שאבוא לביתי אקבל מעות מאתם, על כל פנים לא יתמהמו הרבה חס ושלום, ואי אפשר להאריך יותר, ומובטחני שידרזו בשביל עסקינו בכל כוחם באופן שנוכל לגמור כראוי, כי עדיין חסר לי הרבה מעות, כפי מה שכתב לי ר' נחמן נרו יאיר.

"חזקו ונתחזקו בעד עסק גדול כזה"

חזקו ונתחזקו בעד עסק גדול כזה, שהוא זכות הרבים לדורות, וה' יגמור בעדכם ובעדינו לטובה ויגולגל זכות על ידכם, וה' ימלא משאלות לבכם לטובה, ותזכו לעסוק בתורה ותפילה ומעשים טובים כל ימיכם וכו'. וגם יודיעו זאת לקרומינטשא ליידינו ר' אפרים ברי נפתלי, לשמח נפשו בישועתו, וגם שיתשדל לטובה העסק שם בכל כוחו, וה' יצליחו בכל הנ"ל (ס' תט"ו).

נערך ע"י הרה"ח רבי נחמן שמואלסון שליט"א בעמ"ס "אצילות עלים לתרופה".

הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א (י)

פשוטי העם בבחינת וירד משה מן ההר אל העם וז"ל:

"סיפר לי הרה"ח רבי אלי' ראטה שליט"א (הוא היה מקורב הרבה אצל רבי שלמה האדמו"ר הזקן מזוהרעיל זצ"ל. ור' אלי' הנ"ל יודע ג"כ מספרי רבינו הקדוש). פעם ה' רוצה ללכת לכותל המערבי, ושאל את הרה"ק מאנ"ש ר' אפרים'ל קארקובסקי מפשעודבורג זצ"ל, בהיות ורבינו הקדוש אמר שבעת ההתבודדות אפילו אם יכולים לומר רק מילה אחת לפני השי"ת, יעסוק בזה הדיבור הרבה עד שיתעורר לפרש את כל אשר בלבו כדאיאת בליקוטי מוהר"ן תורה צ"ו: עוד אמר (והיה"ק) לענין ההתבודדות, שהיה דרכו ז"ל לזרז מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודדות, לפרש שיחתו לפני השי"ת בכל יום ויום. ואמר שאפילו כשאין יכולין לדבר כלל, אפילו כשמדברים רק דיבור אחד, גם כן טוב מאד. ואמר שאפילו אם אינו יכול לדבר רק דיבור אחד יהיה חזק בדעתו, וידבר אותו הדיבור כמה וכמה פעמים בלי שיעור וערך, ואפילו אם יבלה כמה וכמה ימים בדיבור זה בלבד, גם זה טוב, ויהיה חזק ואמין, וירבה לדבר אותו הדיבור פעמים אין מספר עד שירחם עליו השי"ת ויפתח פיו ויוכל לפרש שיחתו, ע"כ. וע"ש דברים נפלאים אודות כוחו העצום של הדיבור.

"וביקש מר' אפרים'ל שיגיד לו מילה אחת מה שיבקש, כי לבו נסתם לגמרי. ואמר לו ר' אפרים'ל שיאמר: ריבוננו של עולם, ווארף מיר נישט אוועק, ובענין זה מספרים מהרב בעל התניא זצוק"ל שאחד שיבא את אחד מצדיקי הדור, ה"ה הרה"ק מויתעבסק זצוק"ל, שחותם את עצמו "השפל באמת", ושאלו אותו על אדם מסויים שגם הוא חותם כן, והשיב הוא חותם כן ואילו "ער איז באמת א שפל"... ואדם במצב כזה צריך לזעוק "ריבוננו של עולם ווארף מיר נישט אוועק", כי אני באמת שפל".

(אוסף מכתבים מכתב קס"ג)

חשיבותה של תפילה גם של יהודי פשוט

עוד מצאנו באמתחת כתביו של הגרי"מ שליט"א שם מבואר בשם הרה"ק בעל התניא זיע"א, כי השם יתברך שומע תפילת כל פה גם כשהתפילה היא מגומגמת ובלי כוונה כשקורב והולך להסתיים זמן תפילת מנחה, ויהודי הנמצא בתוך תוכם של מסחרים ועסקים, מתנתק מהם בכח כדי למהר לבית הכנסת להספיק להתפלל בטרם יחשיך, אזי גם אם הוא מתפלל במהירות כאשר מחצית ראשו משוטט עדיין במסחריו שנאלץ לעזוב למען התפילה - וכמובן שעל כוונה מיוחדת והתלהבות אין מה לדבר - עם כל זאת כאשר תפילה זו עולה למעלה, חיל ורעדה יאחזו ממנה מלאכים ושרפים. (מתוך שיחת הגרי"מ משנת תשל"ג).

העתיקו הרה"ח מאנ"ש מוה"ר יצחק אייזיק זילבערמאן זצ"ל בעריכת הגה"ח רבי בצלאל פרידמן שליט"א

בין רועה לרועה

ביום י"ט כסליו תקל"ג התייתמה עדת החסידים, כאשר הורם הנזר והוסרה העטרה בהסתלקותו לשמי רום של המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א. חלק מהתלמידים שמו עיניהם ברבי שניאור זלמן, צעיר התלמידים ואב בחכמה, שכזכור עליו סמך המגיד את ידיו לחבר את השולחן ערוך, ואף ראו סימן משמאי שהוא יעמוד בראשם כאשר בעת הטירה הפילו התלמידים גורל על סדר מעמדם ואופן התעסקותם. בעת הטירה של רבם הקדוש ובחלקו של רבי שניאור זלמן עלה הגורל להחזיק בראשו. אולם רבי שניאור זלמן סרב נחרצות, משום שידע אל נכון כי רצונו של הרבי היה "אשר ישתדל בכל אשר יוכל שבנו רבי אברהם יקבל עליו את הנשיאות. ובאם לא ירצה, ימנו את רבי מענדל ליטוואק", הלא הוא הרה"ק רבי מנחם מענדל מויתעבסק זי"ע.

ואכן רבי שניאור זלמן פעל בכל כוחו למען בחירת הבן הרה"ק רבי אברהם המלאך זי"ע לממשיך דרכו של אביו הגדול. ולאחר הסכמתו של רבי אברהם, מינו החסידים את רבי שניאור זלמן לעמוד בראש הוועד המסדר הנהגת החסידים, תוך שהוא מתקשר אל רבו זה בלב ונפש.

חלק גדול מהחסידים תושבי רייסין מינו את רעו הרה"ק רבי מנחם מענדל מויתעבסק אלוף הראשם, והיה רבי שניאור זלמן עורך נסיעות מפעם לפעם להיכל הקודש שביטעבסק כתלמיד חבר. עד מהרה הוכר גם שם כראש התלמידים, והיה מקיים בעצמו "שוור מהאי להאי".

בשנים אלו המשיך רבי שניאור זלמן לנטור ולטפח את כרמו הפרטי, כשהוא פותח בעיר ליאזנע ישיבה ובית תלמוד לתורה וחסידות לתלמידים מובחרים.

מקבל עליו את עול הנהגת החסידים

רק בשנת תקל"ז בעת עלייתו של הרה"ק הרמ"מ מויתעבסק לארץ ישראל נאות לקבל את המשורה על שכמו, ונתמנה לנהל למעשה את כל החסידות ברחבי ליטא ורוסיה הלבנה.

במסעו לארץ ישראל ליווהו שיירה גדולה של תלמידים וחסידים, בהם גם רבי שניאור זלמן, ובהגיעם לעיר מוהילוב עזר רבי שניאור זלמן, שם פתח לרווחה את שערי חצירו לאלפים שפקדו את מעונו, כשהוא מרעיף עליהם טללי תחי' ועצות לעבודת השי"ת, שהם היו בהמשיך הבסיס והיסוד לספר התניא שחיבר.

בכתבי הגרי"מ שליט"א מופיע סיפור הממחיש את דרך התעסקותו של בעל התניא עם שוחרי פניו גם עם היו אלו

המשך מעמוד א'

(בליקוטי הלכות, ביצים ה-יב) חוזר ומבטיח ברורות: "והכלל, שאין האדם יודע כלל, רק כל אשר תמצא לעשות בכוחך עשה. וכל זמן שאתה יכול לחטוף מזה העולם העובר איזה דבר שבקדושה, דיבור תורה, או תפילה, או איזה מצוה, צדקה וגמילות חסד וכדומה, מה טוב, כי לא יישאר לך סוף כל סוף כי אם זה לבד. ואם בדרך זה תלך, להתגבר להתחיל בכל פעם מחדש ולחטוף דברים שבקדושה מה שתוכל, אז טוב לך לעולם, וסוף כל סוף תגיע לתכלית הטוב והנצחי בזה ובבא"

וכך הוכיח פעם רבינו הקדוש את תלמידיו ואמר להם: "נדמה לכם שצריכים דווקא לומר לרפואתכם דברים כבדים, ואין אתם מאמינים שבדבר קל שאני מצוה לכם לעשות יהיה

ברכת מזל טוב

להר"ח גדליהו קרסטר הי"ו
לרגל חולדת הבן
יח"ד שייבה לגרל לטורה לחופה
ולפעש"ט ולרוב נחת קדושה

ברכת מזל טוב

להר"ח שמואל קלצקי הי"ו
לרגל חולדת הבת
יח"ד שייבה לגרל לטורה לחופה
ולפעש"ט ולרוב נחת קדושה

ברכת מזל טוב

להר"ח נחמן (בד"ב) וורטהייסר הי"ו
לרגל חולדת הבת
יח"ד שייבה לגרל לטורה לחופה
ולפעש"ט ולרוב נחת קדושה

ברכת מזל טוב

להר"ח ר' שמשון יצחק אנשין שליט"א
לרגל אדושו בנו הבה"ח משה נ"ו ע"ג
בת הרה"ח ר' שלום נתן דייטש שליט"א
יח"ד שייבו לנצח בית נאמן בישראל
בירד בר"ח זיע"א

ברכת מזל טוב

להר"ח ר' יואל שפיגל שליט"א
לרגל חולדת הבן
יח"ד שייבה לגרל לטורה לחופה
ולפעש"ט ולרוב נחת קדושה